

عاشوواره‌که‌ی سهدر له تاران

06-10-2019

نووسه‌ره‌کان

زریان روژه‌ه‌لاتی

کورتە : دەرکه‌وتنی موقتەدا سهدر له‌نیوان رێبه‌ری ئێران و قاسم سلیمانی فه‌رمانده‌ی سوپای قودس له‌ عاشوورای ئەمسالدا له‌ تاران، رووداوێکی گ‌رنج‌بوو که‌ ده‌شێ کارێگه‌ری له‌سه‌ر سیاسه‌تی ناوخۆی عێراق هه‌بێت.

دەرکەوتنی موقتەدا سەدر لە نێوان رێبەری ئێران و قاسم سلیمانی فەرماندەیی سوپای قودس لە عاشوورای ئەمسالدا لە تاران، رووداویکی گەرمبوو کە دەستی کاریگەری لەسەر سیاسەتی ناوخوای عێراق ھەبێت.

سەدر لە کاتی کەدا لە تاران دەرکەوت کە ناوکییە ناوخوایەکانی شیعەیی عێراق بە گۆر و تینەو بەردەوامن و مشتومڕەکانیش لەسەر کابینەکی عادل عەبدولمەھدی درێژەیان ھەبە. بێجگە لەو، پەلکی شکرکردنی عێراقیش بۆ مەملەتیی ناوخوای و نێودەولەتی، بوو ھەتە بابەتێک کە حاشای لێناکرێت.

چۆن لە دەرکەوتنەکی سەدر لە تاران تێبگەین؟ لەو ھەش گەرمگەر، ئەمە دەتوانن چ کاریگەرییەکی لەسەر سیاسەتی ناوخوای عێراق دا بنێت؟

بۆچی سەدر لە تاران دەرکەوت؟

لایەنگرانی سەدر پێیان باشە سەردانەکی ئەو بۆ تاران بە بابەتێکی ناسیاسی ھەژمار بکەن و زیاتر بەرگێکی ئایینی و شەخسی بە بەلایدا بدروون. تەنانت ھەندێکیان بۆ لاکردنەوێ و ینەیی دانیشتنەکی موقتەدا سەدر لە نێوان خاوەنی و سلیمانی، بە بابەتێکی سیاسەتی ناوخوای ئێران ھەژمار دەکەن. بەلام، پێدەچن بۆ ئەو کەسانە کە بە دواداچوونی سیاسەتی عێراق و ناوخوا دەکەن، ئەستەمبەن باوەر بەم پاساوە بکەن. چونکە لە عاشووراکانی رابردوودا، سەدر دیمەنێکی وای پێشان دەداو و دەمێکیشە پەیوەندی لەگەڵ بەرپرسیانی ئێراندا سارد و سەر.

بۆچوونی دیکەش باس لەو ھەدە کات کە لەوانە موقتەدا سەدر بۆ ریکەوتن لەگەڵ ئێرانییەکان سەبارەت بە تێپەرکردنی عادل عەبدولمەھدی سەردانی تاران کردبێت. بەلام ئەمەش ناچیتە عەقلەو. چونکە، سەرەرای گۆشار و رەخنەکان، ھێشتا ھیچ ھەولێکی بەرچاوی سائیرۆن- سەدر بۆ لابردنی عەبدولمەھدی بەرچاوا ناکەوێت.

بەرای ھەندێکی دیکەش، لەوانە سەدر خەریکی ناو بۆیوانی ئێران و سعودیە بێت و، پێدەچن لەبەرئەو سەردانی تاران کردبێت. راستییەکی، ئێران و سعودیە کە نالێکی بە ھەزرتیان لە عێراق و سەدر ھەبە بۆ ئەو ھەتی بتوانن گەتوگۆ بکەن. ئەوان دەتوانن لەرێگە ھەندێک لە ولاتە عەرەبییەکانی کەنداو یان تەنانت راستەوخوا پەلام بۆ بەک بنێرن ئەگەر مەیلی دانووستاندنیان ھەبێت، ئەک سەدر کە ماو ھەیک لەگەڵ ئێرانییەکان لە ھەکتر لالووت بوون.

بەشیو ھەیک گشتی دەکرێت چەند ھۆکارێک بۆ دەرکەوتنەکی موقتەدا سەدر لە تاران دەستنیشان بکەین:

بەکەم: رۆلی ئایەتوللا کازمی حائیری و کیشەیی ناوخوای شیعە لە عێراق

دوای ھێرشێ فرۆکە بفرۆکەوانەکان بۆسەر بنگە و بارەگاکانی ھەشەیی شەعی، موقتەدا سەدر رایگەیاندا کە پێیان باشە ئەو ھە کاری ئیسرائیل بێت و لەگەڵ بەشێک لە سەرکردەکانی ھەشەیی شەعی بە ملکەچبوون بۆ بپارەکانی ھۆمەت و بابەتی دروستکردنی ھێزی ئاسمانی ھەشەیی کەوتە ناوکییەو. ھاوکات لەگەڵ ئەوانەشدا، ئایەتوللا سەید کازمی حائیری ھەسینی کە بە ئەسل کەرەلایە و لە ھەزەیی علمییە قووم وانە دەلێتەو، ھەتوایەکی سەبارەت بە ھەرامکردنی مانەو ھەزەکانی ئەمریکا لە عێراق دەرکرد. کازمی حائیری لە ھەتوایەیدا ھەشەیی شەعی بە "موقەدەس" ناوبردووە. قسەکانی ئەم ئایەتوللا ھەشە بۆ سەدر گەرمگەر و ناتوانن لێیان بێخەم بێت. چونکە، باوکی سەدر ھەسینی کردووە شیعەکان پەپەووی لەم ئایەتوللا بەکەن! ئەگەر سەدر گۆی بەمە نەدات، دوورنییە بەشێک لەو لایەنگرانە لێ بەتەکیتەو کە "تەقلید"ی کازمی حائیری دەکەن. بە ئەگەری زۆر، سەدر ناتوانن بە تەواوی واز لە گوتارەکانی پێشووی خۆی سەبارەت بە سەرەخوای سیاسەتی عێراق بنینن، بەلام مەملەتیی زیاتر لەگەڵ ھەشەیی شەعی (بەشێک لەو ھەزە) و گۆینەدان بە کازمی حائیری، پوتانسییلی دا بەشکرندێکی دیکە لە نێو سەدرییەکان تێدایە کە زەحمەتە لەم ئان و ساتەدا موقتەدا سەدر ریسکی وای لە پێشچاوا بکەن.

موقتەدا سەدر جەند جارىڭ ھۆشدارى داۋەتە ھۆكۈمەت و خاۋازبارى ئەو ھەبۈۋە كە بىلەن بىت و بەلەى ھەندىڭدا نەيشكىننەتە. دەشنى ئەمەش ئامازەبى بۇ ئەو نىگەرئانەى كە سەبارەت بە پىدانى پۇستى گىرنگ بە ھەندىڭ لە بەرپىرسانى بەدر و داشكاندىنى سىياسەتەكان بەلەى فراكسىيۇنە رىكابەرەكەى سەدر لە ئارادان. دانوستاندن لەگەل بەرپىرسانى ئىران دەتوانى كارىگەرى لەسەر كىشەى نىۋان سەدر و لايەنەكانى پىكھىنەرى ھۆكۈمەت ھەبىت.

دووم: پەيوەندى پر لە ھەلبەز و دابەزى سەدر لەگەل ئىران، بەلام بەردەوام

سەدر لە بنەمالەيەكى نىۋدارى شىعەيە كە لەرپىگەى خىزانەكەيەو بە خالىكى بەيەكگەپىشتنى سىياسەت و مەزھەب لە عىراق و لوېنان و ئىران ھەژمار دەكرىت. خىزمەتەى سەدرىيەكانى عىراق و لوېنان لەگەل بەكترى و بەيەكگەپىشتنىشيان بە مالەكانى خومەينى و خاتەمى (ئىران) لەرپىگەى ھاوسەرگىرپىيەو، گىرپىيەكى ئەو پەيوەندىيە سىياسى- مەزھەبىيەن. جگە لەو، ھەسەن نەسروللاى رىبەرى خىزبوللاى لوېنانىش تىكەلئوييەكى بەھىزى لەگەل بنەمالەى سەدرىيەكان ھەبوو و دەشنى رولنىكىشى لە پەيوەندى ئىران و سەدردا ھەبىت.

نووسىنگەى تايەتەى موقتەدا سەدر، تائىستا سىفەتى "ھۆججەتولئىسلام وەلموسلمىن" ى بۇ بەكاردىننىت كە لە كۆى پىنج پلە، سىيەم پلەى رۇحانىيەكانى شىعەيە. بەلام كەسانى نىزىك لەو نەيانشاردوۋەتەو كە بەتەماى وەرگرتنى پلەى ئايەتوللايە كە پىندەچى جۇرى پەيوەندىيەكانى لەگەل ھەوزەى قوم (ئىران) و ھەوزەى نەجەف (ئايەتوللاى ھەلى سىستانى) ھۆكارىڭ بوۋىن كە تائىستا نەگەپىشتوۋەتە ئەو پلەيە. موقتەدا سەدر وانەى (خارجى) لە قوم وەرگرتوۋە كە مەرگىكى وەرگرتنى پلەى ئاتوللايە، بەلام تائىستا بەو مەرامەى نەگەپىشتوۋە. سەرەپاى ئەوەى كە سالانىڭ لە ئىران ماۋەتەو و وانەى دىنى خويندوۋە، بەلام لەروۋى سىياسىيەو لە نىوەى دوۋەمى 2000ھەكان بەدوۋە سارد و سىرپ لە پەيوەندىيەكانىدا لەگەل تاران درووستبوو. كار گەپىشتە ئەوەى كە لايەنگرانى سەدر تەنانت لەگەل گروۋپە شىعەيەكانى نىزىك لە ئىرانىش لە بەكىاندا و دۇرى قاسم سلىمانى فەرماندەى سوپاى قودسى ئىرانىش درووشمىان كوتەو(با قاسم سلىمانى..... ھۇا صدر ربانى). سەدر زياتر لە سىياسەتەكى مەزھەبى، روۋى لە گوتارىكى ناسىۋنالسىتى- دىنى كرد و لە دەرئەنجامى ئەوەشدا پەيوەندى لەگەل سەدوۋىيە و ولاتانى سوننە مەزھەبىشدا گەشەپىدا. ئەو پىشتەر رايگەياندبوو كە دۇرى دەستوۋەردانە لە كاروبارى ناوخۇبى عىراق، بەلام ناشىوۋىت عىراق بىتە مەيدانى دۇرئايەتەكىردنى دراوسىيەكانى كە ئامازەبەكە بۇ كىشەكانى نىۋان ئىران و ئەمىرىكا و ولاتانى دىكە. ھەلبەت لەگەل ئەمەشدا پەيوەندىيەكانى لەگەل ئىران نەچىراند و لە ئاستى ناوخۇبى عىراقىشدا، سەرئەنجام رازىبوۋە لەگەل ژمارەيەك لەو ھىزانەى كە بە نىزىك لە ئىران دەناسرىن، بىتە كۆلەگەيەك بۇ پىكھىنانى ھۆكۈمەت!

سىيەم: سوپرايەكانى سەدر

موقتەدا سەدر بە كەسايەتتەيەك نىۋبانگى دركردوۋە كە جارجار برپارى كتوپر دەدات. لەم ماۋەيەى دواپىشدا، مەيلى بەكارھىنانى تويەرى زيادبوۋە و بەشنىڭ لە پەيامەكانى لەو رىگەيەو دەگەپىننىت. ئەمەش واىكردوۋە كە تاۋەكو ئەندازەيەك ھاوشىۋەى سەرۋك ترەمپ بىت لە ئەمىرىكا!

موقتەدا سەدر جەند جارىڭ برپارىدوۋە و دواتر بەجۇرىڭ لى پەشيمانىۋوۋەتەو. ھەك ھەلۋەشاندىنەوۋەى سوپاى مەھدى كە دواتر بە ناۋى (سەرايا سەلام) دايانەو، لەگەل برپارى تەركى سىياسەت كە دواتر روۋى تىكردەو. دەشنى ئەمەى ئىستان، برپارىكى دىكەى كتوپرىن بۇ باشتركردىنى پەيوەندىيەكانى لەگەل ئىران.

ئەنجام

سەدرانەكەى موقتەدا سەدر بۇ ئىران، ئەۋىش دواى قۇناخىكى سارد و سىرپ لە پەيوەندىيەكانى لەگەل تاران، ناتوانى سىياسى نەبىت. پىگەى ئايىنى- سىياسى سەدر وابەستەى دىناى شىعەيە و لەوەشدا لە چەند خالىكى ھەك وابەستەى خىزانى و وابەستەى ئايىنى، بە ئىرانەو دەبەستىتەو. جگە لەو، لەروۋى سىياسىشەو پىگەكەى لە سىياسەتى ئىستانى عىراقدا و دۇخى ھۆكۈمەتەش، تاۋەكو ئەندازەيەكى زۇر گىردراۋى چۇنىيەتى مامەلەى سەدرن لەگەل ئەو گروۋپانەى كە بە نىزىكى ئىران ھەژمار دەكرىن. پىچەوانەوۋەى ئەوۋەى باسدەكرىت، رەنگە گۇرپىنى عادل عەبدولمەھدى لەم قۇناخدا بە قازانجى سەدر نەبىت و ئەمەش تاۋەكو ئەندازەيەك وابەستەى ھىۋىكردىنەوۋەى گىرپىيە ناوخۇبىيەكانە كە لەوەشدا ناتوانى رۇلى ئىران لەپىش چاۋ نەگىرت.

بە ئەگەرى زۇر، دەرگەوتنەكەى سەدر لەنىۋان خامنەى و سلىمانى لە تاران، بە كەمكردىنەوۋەى لانىكەم كورتخايەنى ناكۇبىيە ناخۇبىيەكانى شىعە و بەتايەتى ناكۇبىيەكانى سەدر لەگەل بەشنىڭ لە ھەشدى شەعبى تەرجمە دەبىتەو.

